

**مهندسی مالی عقود بانکی با تاکید بر تجارب
بانک‌های برتر جهان اسلام
پنج بانک اسلامی بزرگ خاورمیانه و بانک کشاورزی ایران**

سیدعباس موسویان*

سعید کیقبادی ثانی**

* دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و عضو شورای فقهی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
** دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی و کارشناس مسئول اداره کل نظارت بر طرح‌ها و عملیات اعتباری بانک کشاورزی

چکیده

تجربه بیش از سه دهه اجرای بانکداری اسلامی در کشورهای مختلف اسلامی فرصت ارزشمندی برای استفاده از تجارب این بانک‌ها را فراهم کرده است. یکی از عرصه‌های مهم و در همان حال پر چالش بانک‌های اسلامی، بخش تخصیص منابع و گزینش بهترین شیوه‌ها و ابزارها برای اعطای تسهیلات است. بانک‌های اسلامی در انتخاب روش‌های اعطای تسهیلات افزون بر مشروعیت ابزار می‌بایست به قابلیت آن در تأمین نیازهای مشتریان و کارایی آن در صنعت بانکداری نیز توجه کنند. بر این اساس ابزارهایی که از جهت معیارهای مشروعیت، جامعیت و کارایی بالاترین امتیاز را داشته باشند از مطلوبیت بیش‌تری برخوردار خواهند بود.

در این مقاله نخست تجربه بانک‌های برتر اسلامی (پنج بانک اسلامی بزرگ خاورمیانه غیر از ایران) مورد بررسی قرار گرفته و سپس قراردادهای اعتباری بانک کشاورزی ایران با بهره‌گیری از تجربه بانک‌های برتر اسلامی باز مهندسی شده است. برای این منظور در گام نخست انواع نیازهایی که مشتریان اعتباری برای تأمین مالی آن‌ها به بانک مراجعه می‌کنند از طریق مطالعات تجربی و نظرسنجی از خبرگان (به روش دلفی) استخراج شده و سپس عقود مناسب برای تأمین مالی آن‌ها تعیین شده‌اند. پس از جمع‌بندی نظرات، نتایج از منشوری شش وجهی که شش شاخص تأثیرگذار را نشان می‌دهد، عبور داده شده‌اند و سرانجام، ارتباط عقد و نیاز اعتباری در قالب جدولی استخراج و کارآمدترین عقود برای استفاده در انواع نیازها پیشنهاد شده است.

واژگان کلیدی: بانکداری اسلامی، عقود بانکی، مهندسی مالی، بانک‌های اسلامی